

## ΣΧΟΛΙΑ – ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

της TIM Hellas A.E.B.E.

αναφορικά με τη Δημόσια Διαβούλευση:

**«Κοινοποίηση προς την Ε.Ε. του Τροποποιημένου Σχεδίου Μέτρων αναφορικά με την Αγορά Τερματισμού Κλήσεων σε Κινητά Δίκτυα σύμφωνα με το Άρθρο 7 της Οδηγίας 2002/21/EK»**

**Παρατήρηση νομικού περιεχομένου:** Οι απόψεις που κατωτέρω διατυπώνονται, αποτελούν σχολιασμό του κειμένου που έθεσε προς Δημόσια Διαβούλευση η Ε.Ε.Τ.Τ., αναφορικά με τα ρυθμιστικά μέτρα που προτίθεται να λάβει στην Αγορά Τερματισμού Κλήσεων σε Κινητά Δίκτυα σύμφωνα με το άρθρο 7 της Οδηγίας Πλαίσιο 2002/21/EK και οι θέσεις που διατυπώνονται δεν τυγχάνουν νομικά δεσμευτικές για την TIM Hellas.

[λευκή σελίδα]

## Εισαγωγικά

Το παρόν κείμενο αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα. Καταρχάς, στα κεφάλαια 1, 2, 3 και 4 αναπτύσσουμε διεξοδικά τα θέματα εκείνα που κρίνουμε ότι δεν έχουν αντιμετωπιστεί επαρκώς από την παρούσα δημόσια διαβούλευση με αποτέλεσμα να θέτουν αυτή υπό αμφισβήτηση, ήτοι:

- (α) τη μη εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας (cost benefit analysis) (υπό κεφάλαιο 1),
- (β) τον ορισμό των ΠΔΚ με Σημαντική Ισχύ στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα (υπό κεφάλαιο 2),
- (γ) το μηχανισμό εφαρμογής Glide-path (υπό κεφάλαιο 3) και ειδικότερα τα θέματα:
  - (i) της διάρκειας του ελέγχου τιμών (υπό κεφάλαιο 3.1) και
  - (ii) της συμμόρφωσης των ΠΔΚ (υπό κεφάλαιο 3.2) και τέλος
- (δ) το μοντέλο LRIC (υπό κεφάλαιο 4) και ειδικότερα τα θέματα:
  - (i) του τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα 3<sup>ης</sup> γενιάς (υπό κεφάλαιο 4.1),
  - (ii) τον υπολογισμό του μεσοσταθμικού κόστους κεφαλαίου -Wacc- (υπό κεφάλαιο 4.2).

Δευτερευόντως, στο κεφάλαιο 5 απαντούμε συγκεκριμένα επί των ερωτήσεων που τίθενται στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Στα κεφάλαια 1.6, 2.6 και 5.4 της δημόσιας διαβούλευσης.

## 1. Μελέτη σκοπιμότητας (cost-benefit analysis)

Από το σύνολο της δημόσιας διαβούλευσης, προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι απουσιάζει<sup>2</sup> από πλευράς Ε.Ε.Τ.Τ. η εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας (cost-benefit analysis) για την επιβολή ρυθμιστικών υποχρεώσεων στην αγορά τερματισμού κλήσεων στα κινητά δίκτυα. Είναι σαφές ότι η παρούσα δημόσια διαβούλευση γίνεται υπό την αίρεση και μόνο ότι τα τυχόν μέτρα που θα ληφθούν από πλευράς της Εθνικής Επιτροπής θα προκαλέσουν σε οικονομικούς όρους περισσότερα οφέλη για το σύνολο της αγοράς (καταναλωτές και ΠΔΚ), από τα κόστη που θα προκύψουν για τους ΠΔΚ κατόπιν της εφαρμογής κοστοστρεφούς τιμολόγησης στα τέλη τερματισμού. Επομένως, η οποιαδήποτε τυχόν ρυθμιστική παρέμβαση της Ε.Ε.Τ.Τ. πρέπει να διασφαλίζει:

- (α) αυξημένα οφέλη για τους τελικούς καταναλωτές (end users),
- (β) ότι οι ΠΔΚ θα αποκομίζουν το μακροπρόθεσμο επαυξητικό κόστος (LRIC), πλέον του ομαδικού και του κοινού σταθερού κόστους (LRIC+) που αντιστοιχούν στην παροχή της συγκεκριμένης υπηρεσίας τερματισμού κλήσεων, πλέον τέλος μίας εύλογης επιστροφής του επενδεδυμένου κεφαλαίου<sup>3</sup>.

Ως εκ τούτου, η Ε.Ε.Τ.Τ. όφειλε να συγκρίνει:

- τα έσοδα που προέρχονται από τα τέλη τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα των ΠΔΚ όπως έχουν σήμερα διαμορφωθεί από τον ανταγωνισμό, υπό την αίρεση ότι αυτά δεν παράγουν για τους ΠΔΚ υπερκέρδη (zero-profit unregulated)<sup>4</sup>,

<sup>2</sup> Η Ε.Ε.Τ.Τ. προβαίνει σε διαβούλευση ως προς τη «Φύση της αποτυχίας της αγοράς (market failure)» (Κεφάλαιο 4), πλην όμως σε κανένα στάδιο της δημόσιας διαβούλευσης δεν επιχείρησε να ποσοτικοποιήσει με οικονομικούς όρους τα τυχόν οφέλη που θα προκύψουν από την επιβολή ρυθμιστικών υποχρεώσεων στην αγορά, εν αντιθέση με κόστη που θα επωμιστούν οι ΠΔΚ (βλ. OfCom “Wholesale Mobile Voice Call Termination – Explanatory statement and notification – Annex L: Oftel’s Cost benefit analysis of regulation 19.12.2003”.

<sup>3</sup> Το WACC before tax για τον κλάδο της κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα είχε προσδιοριστεί για το 2006 σε 16,26% -Nominal Wacc pre tax-. Πηγή: Cullen International April 2006.

<sup>4</sup> Για να επιτευχθεί ο προσδιορισμός των εσόδων αυτών απαραίτητος είναι ο λογιστικός διαχωρισμός (accounting separation) των χρηματοοικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων που απασχολούνται για τον

- προς τα έσοδα όπως αυτά θα διαμορφωθούν κατόπιν της ρυθμιστικής πρότασης της Ε.Ε.Τ.Τ. [επί τη βάσει του bottom up κοστολογικού μοντέλου υπολογισμού του μακροπρόθεσμου επαυξητικού κόστους (LRIC) που προτείνεται, πλέον ενός mark up ισοαναλογικά προσδιορισμένου (mark up EPMU, ήτοι LRIC+)<sup>5</sup>, πλέον τέλους του κόστους κεφαλαίου (WACC)].

Εφόσον το πηλίκο του ως άνω κλάσματος προκύψει μεγαλύτερο της μονάδας ( $X > 1$ ) η ρυθμιστική παρέμβαση της Εθνικής Επιτροπής είναι πράγματι αναγκαία και οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι ΠΔΚ αποκομίζουν υπερκέρδη (supernormal profits). Εφόσον όμως, το πηλίκο προκύψει ίσο ή μικρότερο της μονάδας ( $X \leq 1$ ) αποδεικνύεται ότι τα έσοδα των ΠΔΚ από την αγορά τερματισμού κλήσεων είναι ικανά να καλύψουν τα κόστη της παρεχόμενης υπηρεσίας, πλέον του κόστους κεφαλαίου χωρίς να παράγουν υπερκέρδη, οπότε στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται ρυθμιστική παρέμβαση της Ε.Ε.Τ.Τ., διότι η συγκεκριμένη αγορά κρίνεται ως αποτελεσματική (zero-profit unregulated).

Από την ως άνω ανάλυση και δεδομένης της πρακτικής που ακολούθησαν άλλες εθνικές ρυθμιστικές αρχές για την αντιμετώπιση του ίδιου θέματος<sup>6</sup>, προκύπτει ότι η Ε.Ε.Τ.Τ. μέχρι σήμερα δεν έχει ποσοτικοποιήσει την τυχόν προκύπτουσα ωφέλεια που προσδοκά ότι θα προκύψει από τη ρυθμιστική της επέμβαση στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα, υπέρ τόσο των καταναλωτών, όσο και των εταιριών ('swings & roundabouts' effect), οδηγούμαστε δηλαδή σε ex ante ρύθμιση των τελών τερματισμού χωρίς να έχει θεμελιωθεί η σκοπιμότητα ρύθμισης της αγοράς, πολλώ δε μάλλον δεν έχει ποσοτικοποιηθεί το όφελος που αναμένει η Ε.Ε.Τ.Τ. να προκύψει.

---

τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα και ομοίως των εισροών που αντιστοιχούν στην παροχή αυτής της υπηρεσίας.

<sup>5</sup> Όπως είναι η πρόταση της Ε.Ε.Τ.Τ. που τίθεται προς δημόσια διαβούλευση. Ας σημειωθεί ότι η OfCom για τους σκοπούς εκπόνησης της μελέτης σκοπιμότητας, χρησιμοποίησε τις αρχές Ramsey για να επιμερίσει τα ομαδικά και κοινά σταθερά κόστη.

<sup>6</sup> Βλ. OfCom, 'A model of prices and costs of mobile network operators' by Dr Rohlf, 22.5.2002.

## **2. ΠΔΚ με Σημαντική Ισχύ στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα**

Σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας πλαίσιο μία επιχείρηση θεωρείται ότι κατέχει σημαντική ισχύ -σε δεδομένη αγορά- εφόσον, είτε ατομικά, είτε σε συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, απολαμβάνει θέση οικονομικής ισχύος που της παρέχει την εξουσία να συμπεριφέρεται, σε σημαντικό βαθμό, ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες της και εν τέλει τους καταναλωτές<sup>7</sup>. Ο ορισμός αυτός ευθυγραμμίζει τον ορισμό της ΣΙΑ με τον ορισμό για τη δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 82 της Συνθήκης των Ε.Κ.<sup>8</sup>. Επομένως, για τον ορισμό των επιχειρήσεων που κατέχουν ΣΙΑ σε μία δεδομένη αγορά, η Ε.Ε.Τ.Τ. θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι η απόφασή της αυτή είναι σύμφωνη με την πρακτική της Επιτροπής και τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αναφορικά με τη δεσπόζουσα θέση. Προκειμένου δε, να προβούν οι ΕΡΑ σε διαπίστωση δεσπόζουσας θέσης από ένα ΠΔΚ δεν αρκεί μόνο ο προσδιορισμός του μεριδίου που κατέχει αυτός στη συγκεκριμένη αγορά<sup>9</sup>, αλλά και η συνδρομή σειράς άλλων κριτηρίων<sup>10</sup>.

Με την παρούσα δημόσια διαβούλευση η Ε.Ε.Τ.Τ., εκκινούμενη από το γεγονός της εξαγοράς της Q-TELECOM από δύο εταιρίες διαχείρισης κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών (private equity funds), τις ίδιες που κατέχουν το σύνολο των μετοχών της TIM, προβαίνει σε επανακαθορισμό της αγοράς<sup>11</sup> και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η TIM και η Q-TELECOM συναποτελούν μία ενιαία αγορά τερματισμού κλήσεων. Δικαιολογητική βάση της απόφασης αυτής της Εθνικής Επιτροπής αποτελεί η υπ' αριθμ. SG-Greffe (2006) D/200119/13.1.2006 Απόφαση της Επιτροπής με την οποία κρίθηκε ότι η εξαγορά αυτή συνιστά συγκέντρωση υπό τους όρους του Κανονισμού για τις

<sup>7</sup> Βλ. 27/26 United Brands κατά Επιτροπής (1978).

<sup>8</sup> Βλ. και αιτιολογική σκέψη αριθμ. 25 της Οδηγίας Πλαίσιο.

<sup>9</sup> Με threshold το ποσοστό 40%, επί τη βάση και μόνον του οποίου δύναται μία επιχείρηση να κατέχει ΣΙΑ.

<sup>10</sup> Βλ. 2002/C 165/03, παρ. 78.

<sup>11</sup> Κεφάλαιο 1.8 της δημόσιας διαβούλευσης.

Εξαγορές. Καταλήγει δε η Ε.Ε.Τ.Τ., ότι: «*Η εταιρία Q-TELECOM αποτελεί μέρος της ίδιας «ενιαίας οικονομικής οντότητας» με την TIM, ανεξαρτήτως διαφορετικής θέσης στην αγορά. Αυτό που συνέβη από απόψεως δικαίου ανταγωνισμού, είναι ότι η εταιρία TIM απέκτησε την πελατειακή βάση της Q-TELECOM και τις συναφείς ευκολίες που αποτελούσαν την επιχείρησή της*»<sup>12</sup>.

Η ως άνω εκτίμηση της Ε.Ε.Τ.Τ. στερείται νομικής βάσης, αντίκειται δε της πάγιας νομολογίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, κατά τη διατύπωση του άρθρου 82 της Συνθήκης Ε.Κ. προβλέπεται ότι δεσπύζουσα θέση μπορούν να κατέχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις νομικά και οικονομικά ανεξάρτητες μεταξύ τους. Η ύπαρξη ωστόσο συλλογικής δεσπύζουσας θέσης, απαιτεί την ύπαρξη οικονομικών δεσμών υπό την έννοια των διαρθρωτικών δεσμών<sup>13</sup> ή επιχειρήσεις οι οποίες ενεργούν από κοινού σε μία ειδική αγορά ως συλλογική οντότητα. Ας σημειωθεί δε, ότι η διαπίστωση και μόνον υπάρξεως δεσπύζουσας θέσεως δεν εμπεριέχει καθεαυτή μομφή έναντι μίας δεδομένης συγκέντρωσης επιχειρήσεων, αλλά συνιστά ένα ιδιαίτερο καθήκον ευθύνης για αυτή όπως μη θίγει με τη συμπεριφορά της την ύπαρξη του πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά<sup>14</sup>, ήτοι να μην καταχράται τη θέση αυτή.

Για να διαπιστωθεί η ύπαρξη συλλογικής οντότητας επομένως, υπό τη θεώρηση αυτή, είναι αναγκαίο να εξετάζονται οι ad hoc υφιστάμενοι οικονομικοί δεσμοί ή οι οικονομικές διασυνδέσεις μεταξύ των οικείων επιχειρήσεων<sup>15</sup> και ειδικότερα αν οι συναφείς οικονομικοί δεσμοί μεταξύ των οικείων επιχειρήσεων τους επιτρέπουν να ενεργούν από κοινού, ανεξάρτητα από τον ανταγωνισμό. Επομένως, το γεγονός και μόνο ότι δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις συνδέονται με συμφωνία ή με απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 85 παρ. 1 της Συνθήκης, δεν επαρκεί για να

<sup>12</sup> Κεφάλαιο 1.8 της δημόσιας διαβούλευσης (σελ. 30).

<sup>13</sup> Βλ. Υποθέσεις T-68/89, T-77/89 και T-78/89, SIV κατά Επιτροπής.

<sup>14</sup> Απόφαση 322/81, Michelin κατά Επιτροπής (σκέψη 57), Απόφαση C-395/96 P & C-396/96 P (σκέψη 37).

<sup>15</sup> Απόφαση C-395/96 P & C-396/96 P (σκέψη 41), Απόφαση C-393/92 (σκέψη 43) Almelo, Απόφαση C-68/94 & C-30/95 Γαλλία κατά Επιτροπής (σκέψη 221).

διαπιστωθεί η ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης<sup>16</sup>. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η ως άνω επιχειρηματολογία η οποία εκπορεύεται από το κανονιστικό πλαίσιο, αναπαράγεται αυτούσια σε άλλη παράλληλη διαβούλευση της Ε.Ε.Τ.Τ.<sup>17</sup>.

Ως εκ τούτου, η Ε.Ε.Τ.Τ. για να θεμελιώσει τη θέση της περί «ενιαίας οικονομικής οντότητας», φέρει το βάρος αποδείξεως<sup>18</sup> τέτοιων κοινών ανταγωνιστικών πρακτικών προερχομένων από κοινού από την TIM και την Q-TELECOM διαφορετικά η ως άνω θέση στερείται νομικού ερείσματος.

### **3. Μηχανισμός εφαρμογής Glide-path**

#### **3.1 Διάρκεια του ελέγχου τιμών**

Αναφορικά με τη διαδικασία εφαρμογής ενός σταδιακού κοστοστρεφή ελέγχου τιμών (glide-path) με έκπληξη διαπιστώνουμε ότι η Εθνική Επιτροπή αν και κατά την προηγούμενη δημόσια διαβούλευση του σχεδίου μέτρων για την αγορά τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα (διεξήχθη από 15.12.2004 έως 15.2.2005) συνάντησε πλείστες αντιδράσεις από το σύνολο των ΠΔΚ για το ιδιαίτερος σύντομο διάστημα των 18 μηνών που προβλεπόταν στο κείμενο της δεύτερης δημόσιας διαβούλευσης (από 3 έτη που οριζόταν στην πρώτη δημόσια διαβούλευση), κατά την παρούσα τρίτη διαβούλευση προέβη σε περαιτέρω σύντμηση αυτού, καθορίζοντας ότι ο έλεγχος τιμών θα διαρκέσει μόλις 12 μήνες. Εν προκειμένω, απουσιάζει η αιτιολόγηση της επιλογής αυτής εκ μέρους της Εθνικής Επιτροπής, ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι σε πλείστα σημεία του κειμένου της

---

<sup>16</sup> Απόφαση C-395/96 P & C-396/96 P (σκέψεις 42 & 43).

<sup>17</sup> Βλ. Δημόσια Διαβούλευση για την ανάλυση της αγοράς και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις για τις αγορές Διασύνδεσης Δημοσίων Σταθερών Δικτύων (αγορές 8, 9 και 10), κεφάλαιο 2.2.1..

<sup>18</sup> Βλ. 2002 C 165/03 παρ. 95.



δημόσιας διαβούλευσης εσφαλμένα η Ε.Ε.Τ.Τ. επιχειρηματολογεί υπέρ των προηγούμενων προτάσεων της, οι οποίες πλέον δεν τίθενται προς διαβούλευση<sup>19</sup>.

Ως μοναδική θεμελίωση για την επιλογή αυτή η Εθνική Επιτροπή επικαλείται τη μη παρατήρηση κοστοστρεφούς μεταβολής στα τέλη τερματισμού στα κινητά δίκτυα εκ μέρους των ΠΔΚ κατά τη χρονική στιγμή της πρώτης κοινοποίησης του παρόντος σχεδίου μέτρων<sup>20</sup>, η οποία συνέπεσε με τη δημοσίευση του 10<sup>ου</sup> Implementation Report της Επιτροπής.

Η Εθνική Επιτροπή ωστόσο σφάλλει σφόδρα στο συμπέρασμά της αυτό<sup>21</sup> καθόσον τα στοιχεία τελών τερματισμού μεταφέρονται αυτούσια από την περίοδο διεξαγωγής της πρώτης δημόσιας διαβούλευσης<sup>22</sup> και δεν έχουν επικαιροποιηθεί. Αν και η Ε.Ε.Τ.Τ. χρησιμοποιεί ως benchmark το μεσοσταθμικό μέσο όρο των ΠΔΚ στην Ευρώπη των 15 κρατών-μελών, τον οποίο προσδιορίζει σε 0,1279 ευρώ<sup>23</sup>, υποβαθμίζει τη σημαντική προσπάθεια του συνόλου των ΠΔΚ που λειτουργούν στην Ελλάδα να προσφέρουν κατά την τελευταία πενταετία χρεώσεις ανάλογες του μεσοσταθμισμένου μέσου όρου τελών τερματισμού στην Ευρώπη των 15 και παραγνωρίζει ότι οι νέες χρεώσεις τερματισμού κλήσεων, που ανακοινώθηκαν από όλους τους ΠΔΚ εντός του πρώτου εξαμήνου του 2006 -και ήδη ισχύουν από 1 Ιουνίου-, είναι χαμηλότερες του ευρωπαϊκού αυτού μέσου όρου. Χαρακτηριστικά οι νέες τιμές τελών τερματισμού της TIM που έχουν ήδη ανακοινωθεί βρίσκονται 2,26% χαμηλότερα από την τιμή που η Ε.Ε.Τ.Τ. χρησιμοποιεί ως benchmark. Ειδικότερα, η TIM από τον Ιανουάριο του 2001 έχει προβεί σε εννέα διαδοχικές μειώσεις των τελών τερματισμού στο δικτύό της, με πλέον πρόσφατη αυτή

<sup>19</sup> Κεφάλαιο 5.3.4 (σελ. 92, παρ. 3<sup>η</sup>) «Ο έλεγχος τιμών θα διαρκέσει για μία περίοδο τριών (3) ετών...», Κεφάλαιο 6.2 (σελ. 114) «Η ΕΕΤΤ εμμένει στην πρότασή της για έλεγχο τιμών για μία περίοδο τριών ετών...».

<sup>20</sup> 1.7.2004.

<sup>21</sup> Κεφάλαιο 2.8 (σελ. 103).

<sup>22</sup> Από 11.2.2004 έως 18.3.2004.

<sup>23</sup> Βλ. 11<sup>th</sup> Implementation Report COM (2006) 68/20.2.2006 (σελ. 33).

που ήδη έχει γνωστοποιηθεί και έχει τεθεί σε ισχύ από 1<sup>ης</sup> Ιουνίου 2006<sup>24</sup>. Το συνολικό ποσοστό μείωσης των ονομαστικών τελών τερματισμού κατά το διάστημα αυτό έχει ανέλθει στο 53,70%, υπερβαίνει δηλαδή την ονομαστική μείωση του ευρωπαϊκού μέσου όρου η οποία από το 2001 έχει ανέλθει στο 40%<sup>25</sup>, γεγονός που οδήγησε σε πλήρη εξομάλυνση των τελών τερματισμού που χρεώνει η TIM με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αξίζει δε να σημειωθεί, ότι η TIM προέβη σε τέσσερις διαδοχικές μειώσεις των τελών τερματισμού στο δίκτυό της πολύ προτού εκδοθεί η υπ' αριθμ. 278/85/14.3.2003 Απόφαση της Ε.Ε.Τ.Τ. με την οποία ορίστηκε ως τηλεπικοινωνιακός οργανισμός με ΣΙΑ.

Πρέπει δε να σημειωθεί, ότι η International Telecommunication Union (ITU-Telecommunication standardization sector) με σύστασή της<sup>26</sup> σε παρεμφερές θέμα κοστοστρεφούς μείωσης χρεώσεων, θεώρησε ότι αυτό πρέπει να γίνεται σε μία περίοδο (glide-path) που κειμένεται από ένα έως πέντε χρόνια, το οποίο εξαρτάται από την έκταση των μειώσεων που θα εκτελεστούν και του αποτελέσματος που οι μειώσεις αυτές θα έχουν για την ομαλή λειτουργία της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και των δραστηριοποιούμενων σε αυτή εταιριών. Αντίστοιχα, το σύνολο σχεδόν των ΕΡΑ σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν υιοθετήσει μηχανισμούς εφαρμογής διάρκειας μεγαλύτερης του έτους<sup>27</sup>. Συγκεκριμένα:

- στην Αυστρία, η ΤΚΚ όρισε glide-path 18 μηνών (Αύγουστος 2005 - Δεκέμβριος 2006),
- στο Βέλγιο, η ΒΙΡΤ όρισε glide-path 2 ετών (Ιούλιος 2006 - Ιούλιος 2008),
- στη Δανία, η ΝΙΤΑ όρισε glide-path 2 ετών (2006 - 2008),
- στη Γαλλία, η ΑΡΤ όρισε glide-path 2 ετών (2005 - 2006),
- στην Ιταλία, η ΑgCom όρισε glide-path 2 ετών (Ιούλιος 2006 - Ιούλιος 2008),

<sup>24</sup> Για κλήσεις με διάρκεια μικρότερη ή ίση των 30 δευτερολέπτων η απόδοση θα είναι 6,25 Ευρώ-λεπτά ανά κλήση και για κλήσεις με διάρκεια μεγαλύτερη των 30 δευτερολέπτων η χρέωση κάθε κλήσης θα γίνεται ανά δευτερόλεπτο, η δε απόδοση με βάση το σύνολο της διάρκειας των κλήσεων, με τιμή 12,5 Ευρώ-λεπτά ανά λεπτό.

<sup>25</sup> Βλ. 11<sup>th</sup> Implementation Report COM (2006) 68/20.2.2006 (σελ. 30).

<sup>26</sup> ITU-T Recommendation D. 140/06.2002 General tariff principles.

<sup>27</sup> Πηγή: Cullen International, May 2006.

- στην Ολλανδία, το glide-path ορίστηκε -από την OPTA- στα 3 έτη (2005 - 2008),
- στην Πορτογαλία, ορίστηκε -από την ANACOM- glide-path 2 ετών (2005 - 2006),
- στη Σουηδία, το glide path αποφασίστηκε -από την PTS- να διαρκέσει 3 έτη (Ιούλιος 2004 - Ιούλιος 2007) και τέλος,
- στο Ηνωμένο Βασίλειο, ορίστηκε -από την OfCom- glide-path σε πρώτο στάδιο 19 μηνών (Σεπτέμβριος 2004 - Μάρτιος 2006) και ακολούθησε ο ορισμός νέου glide-path 1 έτους (Απρίλιος 2006 - Μάρτιος 2007).

Πολλώ δε μάλλον, αν ήθελε θεωρηθεί ότι πράγματι υφίσταται σήμερα «αποτυχία της αγοράς» (market failure) να διαμορφώσει υγιώς ανταγωνιστικές χρεώσεις τερματισμού κλήσεων<sup>28</sup>, η Εθνική Επιτροπή δεν απαντά στην πρότασή μας<sup>29</sup> ότι το διάστημα σταδιακής πορείας μείωσης (glide-path) θα πρέπει να είναι διαφορετικό για κάθε ΠΔΚ δεδομένου ότι καθένας εξ ημών ασκεί -δεδομένων των μεριδίων του στην αγορά τερματισμού κλήσεων- διαφορετική («αρνητική» υπό την ως άνω αίρεση) επιρροή στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα και αναλόγως επιτυγχάνει από τη στρέβλωση αυτή να συγκεντρώνει περισσότερα ή λιγότερα έσοδα μετακυλίωντας κατά τον τρόπο αυτό επενδυτικά κόστη στις τιμές χονδρικής και κατ' επέκταση στους εν δυνάμει ανταγωνιστές του και λοιπούς διασυνδεδεμένους παρόχους σταθερών δικτύων. Επομένως, εφόσον η Ε.Ε.Τ.Τ. κρίνει ότι πρέπει να επέμβει ρυθμιστικά στην αγορά τερματισμού κλήσεων θα πρέπει να επιβάλλει αυστηρότερο glide path στους παρόχους που κατά κύριο λόγο στρεβλώνουν αυτή, ήτοι στους ΠΔΚ που απορροφούν τη μεγαλύτερη κίνηση τερματισμού<sup>30</sup>.

<sup>28</sup> Κεφάλαιο 4.2 της δημόσιας διαβούλευσης.

<sup>29</sup> Βλ. Από 15.2.2005 υπόμνημά μας προς την Ε.Ε.Τ.Τ., υπό τον τίτλο «Σχόλια-Παρατηρήσεις αναφορικά με τη Δημόσια Διαβούλευση για το τροποποιημένο σχέδιο μέτρων αναφορικά με την αγορά τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα» (σελ. 2, παρ. Τελευταία)

<sup>30</sup> Βλ. την πρακτική που ακολούθησε η AgCom για τη ρύθμιση της ίδιας αγοράς.

Ως εκ τούτου, απουσιάζει οιαδήποτε τεκμηρίωση ως προς το κατεπείγον της ρυθμιστικής παρέμβασής της Ε.Ε.Τ.Τ. προς την κατεύθυνση του ελέγχου των τελών τερματισμού, που να δικαιολογεί τον ορισμό του διαστήματος του σταδιακού κοστοστρεφής ελέγχου των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα (glide-path) στους 12 μήνες.

### 3.2 Συμμόρφωση των ΠΔΚ

Όπως διατυπώνεται στο Σχέδιο Απόφασης<sup>31</sup>: «Η Ε.Ε.Τ.Τ. σκοπεύει να ρυθμίσει μόνο το μέσο τέλος (που εκφράζεται ως ένα «out-turn ratio» ο λόγος των εσόδων τερματισμού προς την κίνηση τερματισμού) αξιολογώντας τη συμμόρφωση που έχουν αναλάβει οι πάροχοι για τις δύο υπό εξέταση περιόδους. Η αξιολόγηση της συμμόρφωσης θα γίνει συγκρίνοντας τη μέση χρέωση διασύνδεσης της περιόδου εκείνης με τα ελεγχόμενα τέλη» και κατωτέρω: « $R0^{32}$  = το μέσο έσοδο ανά λεπτό που προκύπτει από τον τερματισμό κατά τη διάρκεια των έξι μηνών πριν την ημερομηνία εκκίνησης, υπολογισμένο χωριστά για κάθε πάροχο (και εκφρασμένο σε πραγματικές τιμές<sup>33</sup>)». Ο έλεγχος συμμόρφωσης των ΠΔΚ κατά τον τρόπο αυτό τυγχάνει πολλαπλά προβληματικός, διαφεύγει δε της Ε.Ε.Τ.Τ. το γεγονός της σημερινής (από 1<sup>ης</sup> Ιουνίου 2006) νέας διαμόρφωσης των τελών τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα, γεγονός που θα δημιουργήσει έντονες αντεγκλήσεις και νομικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των ΠΔΚ και της Ρυθμιστικής Αρχής.

Συγκεκριμένα, διαφεύγει της Εθνικής Επιτροπής ότι τα νέα τέλη τερματισμού που έχουν ανακοινώσει οι τρεις μεγαλύτεροι ΠΔΚ, είναι σαφώς χαμηλότερα από αυτά που ίσχυαν το προηγούμενο εξάμηνο. Συγκεκριμένα η TIM, από την αρχή του τρέχοντος μήνα χρεώνει τέλος τερματισμού κλήσεων 12,5 λεπτών, ενώ καθ' όλο το προηγούμενο εξάμηνο το τέλος αυτό ανερχόταν στα 15,00 λεπτά. Επί τη βάση της μεθοδολογίας που

<sup>31</sup> Βλ. Κεφάλαιο 7.4.5.1. της δημόσιας διαβούλευσης, σελ. 134.

<sup>32</sup> Τιμή εκκίνησης του glide-path.

<sup>33</sup> Όπως σημειώνεται στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης: «Καθώς η φόρμουλα εκφράζεται σε πραγματικές τιμές (Ευρώ), τα ελεγχόμενα τέλη θα απαιτούν προσαρμογή σε ονομαστικά μεγέθη βάση του πληθωρισμού σε Ευρώ (inflation rate) (και πρόβλεψης όπου απαιτείται)» Υποσημείωση 63, σελ. 135.

σκοπεύει να ακολουθήσει η Ε.Ε.Τ.Τ. η τιμή εκκίνησης του glide-path ( $R0^{34}$ ) θα οριστεί υψηλότερα από ότι σήμερα πραγματικά συμβαίνει στην αγορά τερματισμού κλήσεων, με άμεσο αποτέλεσμα τουλάχιστον κατά το πρώτο εξάμηνο το μέσο τέλος που οι ΠΔΚ θα χρεώσουν να υπολείπεται σημαντικά του μέσου τέλους/οροφή ( $R1^{35}$ ) που θα ορίσει η Εθνική Επιτροπή. Επομένως, για να επιτύχει ένας ΠΔΚ να συμμορφωθεί με το μέσο τέλος/οροφή που θα τεθεί κατόπιν της ρύθμισης για το πρώτο εξάμηνο, θα πρέπει να αυξήσει τα τέλη που σήμερα χρεώνει, γεγονός που, τουλάχιστον όσον αφορά την TIM, είναι σαφώς εκτός των προθέσεων της εταιρίας, με άμεση συνέπεια να υποστεί κατά το εξάμηνο αυτό μία σημαντική απώλεια εσόδων, ήτοι ζημία, η οποία θα ισούται από τη διαφορά:

- των μέγιστων εσόδων που θα δύνατο ένας ΠΔΚ να έχει κατά το πρώτο εξάμηνο βάσει της ρύθμισης (ήτοι της πραγματικής κίνησης τερματισμού του πρώτου εξαμήνου επί το μέσο τέλος/οροφή ( $R1$ ) για το εξάμηνο αυτό), προς
- τα πραγματικά έσοδα που ένας ΠΔΚ και εν προκειμένω η TIM, εν τέλει θα έχει (ήτοι της πραγματικής κίνησης τερματισμού του πρώτου εξαμήνου επί των πραγματικών τελών τερματισμού που χρεώνουν οι ΠΔΚ, τα οποία όμως θα υπολείπονται του ως άνω μέσου τέλους/οροφή).

Είναι σαφές ότι στόχος της ρυθμιστικής παρέμβασης της Ε.Ε.Τ.Τ. είναι στο τέλος του glide-path τα τέλη τερματισμού ( $C^{36}$ ) να ανταποκρίνονται πλήρως (100%) στο κοστοστρεφές αποτέλεσμα του bottom-up μοντέλου ανά μονάδα υπηρεσίας (LRAIC). Ως εκ τούτου μοναδική λύση για τις ΕΚΤ για να αποκαταστήσουν τη ζημία που με βεβαιότητα θα υποστούν κατά το πρώτο εξάμηνο εφαρμογής του glide-path θα είναι:

- είτε να τους πιστωθεί αυτή κατά το δεύτερο εξάμηνο του μηχανισμού εφαρμογής, ήτοι η συμμόρφωση των ΠΔΚ προς το τέλος τερματισμού-στόχο ( $C$ , ως αποτέλεσμα του bottom-up - LRAIC) να ελεγχθεί συνολικά λαμβάνοντας αθροιστικά υπόψη τις εισροές των ΕΚΤ και για τα δύο εξάμηνα του glide-path.

<sup>34</sup> Βλ. Κεφάλαιο 7.4.5.1. της δημόσια διαβούλευσης, σελ. 135

<sup>35</sup> Βλ. ομοίως Κεφάλαιο 7.4.5.1..

<sup>36</sup> Βλ. ομοίως Κεφάλαιο 7.4.5.1..

- είτε η συμμόρφωση των ΠΔΚ να μην γίνει έναντι ενός μέσου τέλους τερματισμού/οροφής ανά εξάμηνο (R1 & R2), αλλά ενός ονομαστικού τέλους τερματισμού/στόχου στο τέλος κάθε εξαμήνου<sup>37</sup> {ήτοι  $C + [(R0 - C)/2]$  για το τέλος στόχος του πρώτου εξαμήνου και C για το τέλος του δεύτερου εξαμήνου}, λαμβάνοντας πάντα υπόψη ότι η ονομαστική τιμή στόχος του πρώτου εξαμήνου θα πρέπει να είναι ίση ή μικρότερη της σημερινής πραγματικότητας, προκειμένου να μην οδηγηθούμε στα ίδια ανεπιεική αποτελέσματα.

Εν προκειμένω, η Ε.Ε.Τ.Τ. αν και γνώριζε ότι οι ΕΚΤ από 1<sup>ης</sup> Ιουνίου θα μειώσουν σημαντικά τα τέλη τερματισμού στα δίκτυά τους και ως εκ τούτου θα δημιουργηθεί η ως άνω αναντιστοιχία μεταξύ του μέσου τέλους εκκίνησης του glide-path και των πραγματικών τελών τερματισμού κατά την ίδια χρονική στιγμή, τα οποία είναι σημαντικά χαμηλότερα ακόμα και από τη μέση τιμή τέλους που θα καθοριστεί για το πρώτο εξάμηνο (R1), στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης δεν διευκρινίζεται πως σκοπεύει να αντιμετωπίσει το μείζον αυτό πρόβλημα.

Ως εκ τούτου, θεωρούμε ότι η Ε.Ε.Τ.Τ. οφείλει λαμβάνοντας υπόψη της, αφενός την πραγματικότητα αυτή -η οποία είναι κοινή τουλάχιστον για τους τρεις μεγαλύτερους ΠΔΚ- και αφετέρου τη διεθνή εμπειρία<sup>38</sup> και εφόσον επιθυμεί να διατηρήσει το σημερινό μοντέλο προσδιορισμού του μέσου τέλους, να ελέγξει τη συμμόρφωση των ΠΔΚ κατά τη διάρκεια του glide-path συνολικά, ήτοι να πιστώσει στις ΕΚΤ εκείνες που θα χρεώσουν μέσο τέλος που θα υπολείπεται σημαντικά του μέσου τέλους/οροφής (R1) του πρώτου εξαμήνου, το διαφυγόν αυτό έσοδο κατά το δεύτερο εξάμηνο, με το να λάβει υπόψη τις εισροές των ΕΚΤ αθροιστικά και για τα δύο εξάμηνα.

<sup>37</sup> Όπου το δεύτερο θα ταυτίζεται προς το τέλος τερματισμού-στόχο του bottom-up – LRAIC.

<sup>38</sup> Ενδεικτικά, μεσοσταθμικές τιμές τελών τερματισμού/οροφής κατά τη διάρκεια του glide-path έχουν θέσει οι ΕΡΑ της Αυστρίας, της Ιρλανδίας, της Ιταλίας, της Σουηδίας και του Ην. Βασιλείου. Αντίθετα τιμές στόχους για το τέλος ή την αρχή του glide-path έχουν θέσει οι ΕΡΑ του Βελγίου, της Δανίας, της Γαλλίας και της Πορτογαλίας,

Η ρυθμιστική επέμβαση κατά τον τρόπο αυτό, σαφώς εξασφαλίζει τα αποτελέσματα που η Ε.Ε.Τ.Τ. επιδιώκει -ήτοι αδιαπραγμάτευτη συμμόρφωση των ΠΔΚ-, εκμηδενίζει θέματα αμφισβητήσεων και τέλος στέλνει ένα καθαρό μήνυμα προς τους καταναλωτές ευαισθητοποιώντας τους. Ας σημειωθεί δε, ότι η πρόταση αυτή, δεδομένου του ότι δεν εκφεύγει του κανονιστικού πλαισίου και είναι συνεπής με τη διεθνή πρακτική των ΕΡΑ, είναι σίγουρο ότι θα υποστηριχθεί με θέρμη και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

#### 4. Μοντέλο LRIC

Η Ε.Ε.Τ.Τ. εκκινεί από την παραδοχή ότι: *«Το να τεθεί τιμή κάτω του κόστους μπορεί να εξωθήσει μία εταιρία να εγκαταλείψει την αγορά (το οποίο είναι κακό για την ανταγωνιστικότητα της αγοράς και μία πράξη την οποία η Ε.Ε.Τ.Τ. δεν επιθυμεί να προκαλέσει)»* και το οποίο θα προσθέταμε θα υπερέβαινε το κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου η Εθνική Αρχή οφείλει να ασκεί τις ρυθμιστικές της αρμοδιότητες. Ευελπιστεί επομένως, η Εθνική Αρχή ότι με τη βοήθεια του bottom up μοντέλου θα προσεγγίσει τα πραγματικά κόστη παροχής της υπηρεσίας τερματισμού από τους ΠΔΚ. Ωστόσο, η Ε.Ε.Τ.Τ. υποπίπτει σε σημαντικά μεθοδολογικά σφάλματα. Συγκεκριμένα:

##### 4.1. Τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα 3<sup>ης</sup> γενιάς

Σύμφωνα με το Σχέδιο Απόφασης της Ε.Ε.Τ.Τ.<sup>39</sup>, *«...το κόστος τερματισμού για το κινητό δίκτυο κάθε παρόχου θα προκύπτει από το σταθμισμένο μέσο όρο του κόστους τερματισμού στο δίκτυο 2<sup>ης</sup> γενιάς και στο δίκτυο 3<sup>ης</sup> γενιάς. Επομένως είναι σημαντικό να δει κανείς το κόστος τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε ένα δίκτυο 3<sup>ης</sup> γενιάς»*. Η σκέψη αυτή μας βρίσκει σύμφωνους, πλην όμως η μεθοδολογία με την οποία σκοπεύει η Εθνική Επιτροπή, από κοινού με το Σύμβουλό της, να προσδιορίσει το σταθμισμένο αυτό κόστος τερματισμού -τόσο σε GSM, όσο και σε UMTS δίκτυα- απέχει από το να χαρακτηριστεί

<sup>39</sup> Βλ. Κεφάλαιο 7.4.5.1 (σελ. 132, παρ. τελευταία) της δημόσιας διαβούλευσης.



επιστημονικά τεκμηριωμένη και οδηγεί σε αποτελέσματα -τιμές στόχους- τα οποία υπολείπονται του κόστους ανάπτυξης των UMTS δικτύων.

Η Ε.Ε.Τ.Τ. εκκινεί από την εκτίμηση<sup>40</sup> ότι το μακροπρόθεσμο επαυξητικό κόστος (MEK-LRIC) ανά μονάδα δικτύου στα δίκτυα 3<sup>ης</sup> γενιάς -συνυπολογιζομένων των τελών αδειοδότησης- είναι κατά πολύ μικρότερο από το αντίστοιχο κόστος ενός δικτύου 2<sup>ης</sup> γενιάς και ως εκ τούτου το μοντέλο που έχει αναπτυχθεί και αντανακλά μόνο το κόστος τερματισμού σε δίκτυα GSM θεωρητικά αποτελεί, ανεξαρτήτως τεχνολογίας, την οροφή του κόστους για τερματισμό κλήσεων. Καταλήγει δε, ότι ακόμη κι αν η ως άνω σκέψη δεν ισχύει (!), το υψηλότερο κόστος των υποδομών 3<sup>ης</sup> γενιάς δεν μπορεί να ανακτηθεί από τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων, αλλά θα πρέπει να μετακυληθεί, είτε στις υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας/δεδομένων, είτε στις λιανικές τιμές των υπηρεσιών εκκίνησης κλήσεων.

Η Εθνική Επιτροπή μέχρι σήμερα δεν έχει καταθέσει στη δημόσια διαβούλευση καμία επιστημονικά τεκμηριωμένη μελέτη που να επιβεβαιώνει την «εκτίμηση» ότι η ανάπτυξη δικτύων 3<sup>ης</sup> γενιάς συνεπάγεται χαμηλότερα κόστη για τους ΠΔΚ, πολλώ δε μάλλον δεν γνωρίζουμε να υφίσταται μελέτη που να καταλήγει στα συμπεράσματα αυτά για οποιαδήποτε χώρα παγκοσμίως. Αντίθετα, είναι παγκοίμως γνωστό ότι η ανάπτυξη και λειτουργία UMTS δικτύων συνεπάγεται πολλαπλάσια κόστη εντός συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων<sup>41</sup> και ανάληψη σημαντικού επιχειρηματικού κινδύνου, σε σύγκριση πάντα με τα δίκτυα GSM τα οποία αποτελούν πλέον μία ώριμη αγορά. Σύμφωνα δε με τα επίσημα στοιχεία της Επιτροπής<sup>42</sup>, τα οποία προφανώς διαφεύγουν του συλλογισμού της Ε.Ε.Τ.Τ., η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας -GSM network- στην Ελλάδα ανέρχεται στο 90%<sup>43</sup>, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό συνδρομητών 3G ανέρχεται σε μόλις 0,72%<sup>44</sup>,

<sup>40</sup> Κεφάλαιο 7.4.5.1 (σελ. 132-133) «Σύμφωνα με εκτιμήσεις του διεθνούς Συμβούλου...».

<sup>41</sup> Η Ε.Ε.Τ.Τ. παραγνωρίζει την υποχρέωση της TIM, επί τη βάση της UMTS αδείας της, να επιτύχει πληθυσμιακή κάλυψη σε ποσοστό 50% μέχρι το τέλος του 2006.

<sup>42</sup> Βλ. 11<sup>th</sup> Implementation Report COM (2006) 68/20.2.2006 (σελ. 124).

<sup>43</sup> Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε 9,9 εκατομύρια συνδρομητές κινητής τηλεφωνίας (Ιούνιος 2005).

<sup>44</sup> Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε 80.000 συνδρομητές.



γεγονός που τυγχάνει αντιστρόφως ανάλογο με την υποχρέωση επενδύσεων σε δίκτυα UMTS που έχει αναλάβει η TIM - ήδη εντός του 2006 δυνάμει της αδειοτήσεώς της- (Regulatory Risk on the cost of capital employed<sup>45</sup>).

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι κατά τη μελέτη του κοστολογικού μοντέλου LRIC που η Analysys ανέπτυξε για λογαριασμό της E.E.T.T., διαπιστώσαμε<sup>46</sup> ότι προκύπτουν αποτελέσματα κόστους με τεράστια απόκλιση μεταξύ τους αναλόγως του αν ο τερματισμός κλήσεων γίνει σε δίκτυο 2<sup>ης</sup> γενιάς ή 3<sup>ης</sup> γενιάς (via GSM or UMTS), πολλώ δε μάλλον από τη στιγμή που ο τερματισμός των φωνητικών κλήσεων, είτε από το GSM, είτε από το UMTS δίκτυο, αφενός τυγχάνει δυναμικός και αφετέρου, τείνει σταδιακά να τερματίζεται από δίκτυο 3<sup>ης</sup> γενιάς σε συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό, διαπιστώσεις με τις οποίες συμφωνεί η E.E.T.T.<sup>47</sup>. Ως εκ τούτου, επαναλαμβάνουμε τη διατυπωμένη θέση μας<sup>48</sup> ότι είναι κατ' ελάχιστον ανορθόδοξο να επιβάλλεται κοστοστρεφές ανώτατο όριο στην τιμή τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυο 3<sup>ης</sup> γενιάς, το οποίο υπολογίζεται με κόστη που αφορούν το δίκτυο 2<sup>ης</sup> γενιάς.

Τονίζουμε εν προκειμένω, ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο, η αντίστοιχη ρυθμιστική αρχή (OfCom -της οποίας η αντίστοιχη δημόσια διαβούλευση, με Σύμβουλο και πάλι την Analysys, αποτέλεσε οδηγό για τη δημόσια διαβούλευση της E.E.T.T.-) παρενέβη μόνο στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυο 2<sup>ης</sup> γενιάς, ανεξαρτήτως των τεχνολογιών που οι ΠΔΚ ανέπτυσαν παραλλήλως (UMTS). Αναλόγως, όπως ήδη έχουμε επισημάνει<sup>49</sup>, στην Ιταλία όπου λαμβάνονται υπόψη και η 2<sup>η</sup> και η 3<sup>η</sup> γενιά, η AgCom λαμβάνει υπόψη της την άδεια εκμετάλλευσης 3<sup>ης</sup> γενιάς και συμπεριέλαβε εν

<sup>45</sup> Βλ. “A study into certain aspects of the cost of capital for regulated utilities in the U.K.” February 13, 2003 (σελ. 118 επ.) commissioned by the U.K. economic regulators (CAA, OFWAT, Ofgem, OfTel, OPR & OFREG) and the Office of Fair Trading. Abstract: “...A common concern among those involved in regulation is that the regulator can itself introduce risk, through unpredictable or unjustifiable regulatory intervention, so raising the regulated firm’s cost of capital and leading to inefficient investment...”.

<sup>46</sup> Βλ. το από 10.10.2003 Υπόμνημά μας με τίτλο «Comments on LRIC model proposed by EETT» (σελ. 3, “3G costs & demand”).

<sup>47</sup> Βλ. Κεφάλαιο 8.2.2 της δημόσιας διαβούλευσης «Η Analysys και η EETT αναγνωρίζουν ότι...».

<sup>48</sup> Βλ. όπως ανωτέρω το από 15.2.2005 υπόμνημά μας προς την E.E.T.T. (σελ. 3, παρ. 3<sup>η</sup>).

<sup>49</sup> Βλ. όπως ανωτέρω το από 15.2.2005 υπόμνημά μας προς την E.E.T.T. (σελ. 4, παρ. 3<sup>η</sup>).

τέλει στον υπολογισμό του κόστους τερματισμού στοιχεία κόστους προερχόμενα από τον εξοπλισμό της 3<sup>ης</sup> γενιάς<sup>50</sup>.

Το θέμα δε αυτό απασχόλησε και την Επιτροπή<sup>51</sup>, επί τη βάσει της σκέψεως 27 της Οδηγίας Πλαίσιο<sup>52</sup>. Όπως προαναφέρθηκε, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου η Of tel αν και θεώρησε ως μία και μόνο αγορά των τερματισμό κλήσεων από έναν ΠΔΚ, ανεξάρτητα της τεχνολογίας που χρησιμοποιούσε (2G ή 3G), προέβη μόνο στην ρύθμιση των τελών τερματισμού στα δίκτυα 2<sup>ης</sup> γενιάς. Εν προκειμένω, η Επιτροπή δέχθηκε επί της αρχής, ότι οι υπηρεσίες που δύνανται να παρέχουν τα δίκτυα UMTS συνιστούν μία καινούργια αναδύομενη αγορά η οποία δεν πρέπει να υπόκειται σε «άτοπες υποχρεώσεις» και ως εκ τούτου η επιλογή της Of tel να προβεί σε ex ante ρύθμιση μόνο του τερματισμού κλήσεων σε GSM δίκτυα κρίθηκε καταρχάς ορθή<sup>53</sup>.

Επομένως, σε μία τηλεπικοινωνιακή αγορά με έντονες ομοιότητες με την εικόνα που παρουσίαζε η αγορά του Ην. Βασιλείου το 2004, ήτοι με πολύ μικρή διείσδυση των υπηρεσιών 3G, η πρόθεση της Ε.Ε.Τ.Τ. να θέσει και στα δίκτυα UMTS τέλη τερματισμού κλήσεων βάσει κοστοστρέφειας υπολογισμένης επί του κόστους ανάπτυξης δικτύων GSM, δεν οδηγεί σε κοστοστρεφή τιμολόγηση της υπηρεσίας του τερματισμού φωνητικών κλήσεων, αλλά σε υποτιμολόγηση (bellow cost), ήτοι ζημία για τους ΠΔΚ, γεγονός που αντιβαίνει στην κοινοτική νομοθεσία, πολλώ δε μάλλον αφίσταται της αρχής της αναλογικότητας που διέπει το σύνολο των ρυθμιστικών αρμοδιοτήτων που καλούνται να ασκήσουν οι ΕΡΑ<sup>54</sup>. Δεδομένου δε, ότι η TIM τυγχάνει ο τρίτος ΠΔΚ, επί

<sup>50</sup> Βλ. Communication & Information Resource Centre Administrator, Information Society, Italy, Adopted Measures.

<sup>51</sup> Βλ. SG-Greffe (2004) D/200489 “Case UK/2003/0040: Wholesale mobile voice call termination Comments pursuant to Article 7(3) OF Directive 2002/21/EC”.

<sup>52</sup> Βλ. Οδηγία 2002/21/ΕΚ, σκέψη 27 «...Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές (που θα συντάξει η Επιτροπή) θα αντιμετωπίσουν επίσης το θέμα των αναδύομενων αγορών, όπου, εκ των πραγμάτων, η εταιρία που ηγείται της αγοράς είναι πιθανό να διαθέτει σημαντικό μερίδιο της αγοράς, αλλά δεν θα πρέπει να της επιβάλλονται άτοπες υποχρεώσεις...».

<sup>53</sup> Βλ. SG-Greffe (2004) D/200489, under chapter III. Comments – The appropriateness of the proposed set of obligations.

<sup>54</sup> Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής 2002/C 165/03 παρ. 118.

τη βάσει του μεριδίου αγοράς στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα, θα υποστεί από μία τέτοια ρύθμιση (price squeeze bellow cost) μεγαλύτερη οικονομική ζημία ανά συνδρομητή, από τους δύο κυρίαρχους ΠΔΚ δεδομένου ότι θα καταστήσει απαγορευτικές τις επενδύσεις σε δίκτυα UMTS, καθώς αυτές θα γίνονται με ζημία.

Ως εκ τούτου και δεδομένου ότι δεν υφίσταται από μέρους της Ε.Ε.Τ.Τ. επιστημονικά τεκμηριωμένος αντίλογος, ούτε οικονομικά/στατιστικά στοιχεία<sup>55</sup> για τον υπολογισμό του μέσου επαυξητικού κόστους -πλέον του ομαδικού και του κοινού σταθερού κόστους (LRIC+)- που συνεπάγεται η υπηρεσία τερματισμού κλήσεων σε UMTS δίκτυα, γεγονός που αναγνωρίζει η Εθνική Επιτροπή, η TIM επανέρχεται στις προτάσεις της<sup>56</sup>:

- είτε ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα 3<sup>ης</sup> γενιάς να εξαιρεθεί της παρούσας επικείμενης ρύθμισης,

- είτε η Ε.Ε.Τ.Τ. να προβεί σε οικονομοτεχνικό υπολογισμό του κόστους τερματισμού σε δίκτυο UMTS, προκειμένου να οδηγηθεί με ασφάλεια και επιστημονική επάρκεια στο σταθμισμένο μέσο όρο του κόστους τερματισμού από κοινού σε δίκτυο 2<sup>ης</sup> γενιάς και σε δίκτυο 3<sup>ης</sup> γενιάς.

#### **4.2. Υπολογισμός μεσοσταθμικού κόστους κεφαλαίου – Wacc**

Η γενική αρχή που καλείται να εφαρμόσει η Ε.Ε.Τ.Τ. κατά τον υπολογισμό του μεσοσταθμικού κόστους κεφαλαίου της αγοράς τηλεπικοινωνιών στη χώρα μας, είναι ο κατ' επιείκεια προσδιορισμός ενός «δίκαιου» ποσοστού απόδοσης του κεφαλαίου που έχει επενδυθεί<sup>57</sup>. Με εκκίνηση τη σκέψη αυτή, προκύπτουν τρία ζητήματα για τα οποία η Ρυθμιστική Αρχή καλείται να δώσει πειστικές απαντήσεις:

- (i) επί ποίας βάσης θα εφαρμοστεί αυτό το «δίκαιο» ποσοστό,

<sup>55</sup> Βλ. Κανονισμός 808/2004.

<sup>56</sup> Βλ. όπως ανωτέρω το από 15.2.2005 υπόμνημά μας προς την Ε.Ε.Τ.Τ. (σελ. 5, παρ. τελευταία).

<sup>57</sup> Βλ. Ν. Βέττα και Γ. Κατσουλάκου, «Πολιτική Ανταγωνισμού & Ρυθμιστική Πολιτική», κεφάλαιο 3.4.1.

- (ii) ποιες λειτουργίες της επιχείρησης πρέπει να ρυθμιστούν ώστε να επιτευχθεί το ποσοστό αυτό και βέβαια,
- (iii) ποιο είναι το ποσοστό αυτό και πως θα το προσδιορίσουμε με επιστημονική επάρκεια.

Επί του πρώτου ζητήματος, η δημόσια διαβούλευση έχει οριστικοποιήσει ότι το ποσοστό του μεσοσταθμικού κόστους κεφαλαίου θα εφαρμοστεί επί του αθροίσματος του εξαγόμενου αποτελέσματος του bottom-up μοντέλου (LRIC), πλέον ενός mark-up (EPMU).

Και επί του δεύτερου ζητήματος, με σαφήνεια έχει μεθοδολογικά οριστεί<sup>58</sup> ότι στόχος της ρυθμιστικής επέμβασης της Ε.Ε.Τ.Τ. είναι ο προσδιορισμός μίας βέλτιστης τιμής απασχολούμενου κεφαλαίου, προκειμένου μία επιχείρηση να επιτύχει να δρα αποτελεσματικά στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα. Για το λόγο αυτό οι Ρυθμιστικές Αρχές σε πανευρωπαϊκό επίπεδο επεδίωξαν να προσδιορίσουν μία μεθοδολογία ουδέτερου προσδιορισμού του κόστους κεφαλαίου (CAPM)<sup>59</sup>, για το σύνολο της βιομηχανίας της κινητής τηλεφωνίας σε κάθε χώρα (industry wacc).

Επί του τρίτου ζητήματος, του προσδιορισμού ενός αποτελεσματικού κόστους κεφαλαίου, το εξαγόμενο ως «δίκαιο» ποσοστό βασίζεται αποκλειστικά και μόνο επί των παραμέτρων που θα εισαχθούν (inputs) για τον υπολογισμό της εξίσωσης. Εν προκειμένω, η Ε.Ε.Τ.Τ. με την από 23.5.2006<sup>60</sup> επιστολή της προσδιόρισε το Nominal Wacc pre tax σε ποσοστό 14,99% και το Real Wacc pre tax σε ποσοστό 11,64% (αναθεωρώντας σημαντικά τη θέση της ίδιας της Ρυθμιστικής Αρχής<sup>61</sup> που προσδιόριζε το Nominal Wacc pre tax σε 16,26%, για το 2005). Ο υπολογισμός αυτός έγινε επί τη βάσει της θεώρησης ότι ο κίνδυνος του επενδεδυμένου κεφαλαίου (equity risk premium)

<sup>58</sup> Βλ. Κεφάλαιο 8.3.11. της δημόσιας διαβούλευσης.

<sup>59</sup> Βλ. αναλυτικά τη μεθοδολογία που ακολούθησε η OfCom, Statement on Mobile voice call termination charges -June 2004-, Annex B.

<sup>60</sup> Αριθμ. πρωτ. 17853/φ.300.

<sup>61</sup> Βλ. 2<sup>η</sup> Κοινοποίηση προς την Ε.Ε., Απρίλιος 2005.

ανέρχεται σε ποσοστό 4,80%<sup>62</sup>, γεγονός που θεωρούμε ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, δεδομένου ότι το ποσοστό αυτό αποτελεί το historical equity risk premium στην αγορά των Η.Π.Α.. Η TIM ήδη σε προηγούμενα στάδια της διαβούλευσης<sup>63</sup> έχει διαφωνήσει με την εισαγωγή παραμέτρων υπολογισμού του κόστους κεφαλαίου που αντιστοιχούν σε μία ανεπτυγμένη και ώριμη από κάθε άποψη τηλεπικοινωνιακή αγορά, καθόσον δεν λαμβάνεται υπόψη ότι η χώρα μας έχει σαφώς διαφορετικό -ανώτερο- risk premium από άλλες τηλεπικοινωνιακές αγορές<sup>64</sup> (differential sovereignty risk), είχε δε προσδιορίσει το ποσοστό αυτό σε 6,32% για το 2004 και έκτοτε η τηλεπικοινωνιακή αγορά στη χώρα μας έχει ελάχιστα αλλάξει προκειμένου να θεωρήσουμε ότι πρέπει να μειωθεί σημαντικά το ποσοστό αυτό. Αντίθετα μάλιστα, το νέο νομικό πλαίσιο και η ελλιπής εφαρμογή του (Regulatory risk) έχει δημιουργήσει μεγαλύτερη ανασφάλεια στην τηλεπικοινωνιακή αγορά της κινητής και όχι μόνο τηλεφωνίας. Ας σημειωθεί δε, ότι η παραδοχή αυτή γίνεται και από τον ίδιο τον Dr. Damodaran<sup>65</sup>, ο οποίος αναγνωρίζει ότι η έκθεση μίας επιχείρησης σε κίνδυνο είναι διαφορετική σε κάθε χώρα, με τον κίνδυνο να είναι αυξημένος σε αναδυόμενες ή «ανώριμες» αγορές<sup>66</sup> και προσδιορίζει ότι όσον αφορά τη χώρα μας, και επί τη βάση της πιστοληπτικής ικανότητας του Ελληνικού Δημοσίου, όπως αυτή αποτυπώνεται στην αξιολόγηση των ομολόγων του Δημοσίου (bond rating), το risk premium προσδιορίζεται σε ποσοστό 5,70%<sup>67</sup>, δεδομένου ότι προσδιορίζει το sovereignty risk της Ελλάδας 0,90% υψηλότερα από το αντίστοιχο των Η.Π.Α..

Ως εκ τούτου, εφόσον η Ε.Ε.Τ.Τ. επιμένει στον προσδιορισμό του equity risk premium σε ποσοστό 4,80% οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η επιχειρηματική δραστηριοποίηση στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών στη χώρα μας ενέχει το ίδιο ρίσκο με

---

<sup>62</sup> Βλ. Dr. Damodaran's site.

<sup>63</sup> Βλ. την από 28.1.2005 επιστολή της TIM.

<sup>64</sup> Βλ. Dr. Damodaran's "Discussion issues and Derivations – Risk Premium" όπου αναφέρεται: "Other things remaining equal, we would expect markets which are riskier than the U.S. to have larger premiums than the U.S.".

<sup>65</sup> Βλ. Dr. Damodaran's "Measuring Company Exposure to Country Risk: Theory & Practice" Sept. 2003.

<sup>66</sup> Βλ. mobile telephony 3<sup>ης</sup> γενιάς στην Ελλάδα.

<sup>67</sup> Βλ. Dr. Damodaran's "Country Default Spreads and Risk Premiums" Last updated: January 2006.

τη δραστηριοποίηση στην αγορά των Η.Π.Α., πράγμα που είναι άτοπο και πέρα από κάθε επιστημονική λογική. Οφείλει επομένως η Ε.Ε.Τ.Τ., να προβεί σε νέο υπολογισμό του μεσοσταθμικού κόστους κεφαλαίου αυξάνοντας το equity risk premium σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο αν όχι ανώτερο του 5,70% (Greece's risk premium acc. to Dr. Damodaran, January 2006).

## **5. Επί των συγκεκριμένων ερωτήσεων που τίθενται στη δημόσια διαβούλευση**

### **5.1. Επί των ερωτήσεων του κεφαλαίου 1.6. της διαβούλευσης**

**5.1.1. Ερώτηση υπό Ε1. Συμφωνείτε με την ανάλυση της ΕΕΤΤ σχετικά με την εναλλαξιμότητα της προσφοράς και της ζήτησης; Σε περίπτωση τυχόν διαφοροποίησης παραθέστε τα επιχειρήματά σας;**

Καταρχάς, συμφωνούμε μεθοδολογικά για την αναγκαιότητα χρησιμοποίησης του SSNIP test για τον προσδιορισμό του επιπέδου υποκατάστασης της συγκεκριμένης αγοράς. Πλην όμως, σε κανένα σημείο, της ακαδημαϊκού περιεχομένου, ανάλυσης της Ε.Ε.Τ.Τ.<sup>68</sup>, το εξαγόμενο από το SSNIP test αποτέλεσμα (critical loss) δεν ποσοτικοποιείται. Επομένως, απουσιάζει η τεχνοοικονομική θεμελίωση για να οδηγηθεί η Ε.Ε.Τ.Τ. με ασφάλεια στο συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται επαρκές επίπεδο υποκατάστασης της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα.

Σε κάθε περίπτωση, προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι η Ε.Ε.Τ.Τ. εξάγει συμπεράσματα επί της συμπεριφοράς του καταναλωτικού κοινού στην Ελλάδα επί τη βάση μίας έρευνας αγοράς που πραγματοποιήθηκε στο Ην. Βασίλειο πριν 3 έτη. Πολλώ δε μάλλον, όταν σε πλείστες άλλες έρευνες έχει παρατηρηθεί κατά μέσο όρο ότι ο ημεδαπός καταναλωτής είναι σημαντικά πιο ευαισθητοποιημένος σε θέματα κόστους υπηρεσιών και καταναλωτικών αγαθών από το μέσο Ευρωπαίο. Πρέπει δε να σημειωθεί, ότι αντίθετα με

---

<sup>68</sup> Βλ. Κεφάλαιο 1.3.1 της δημόσιας διαβούλευσης.

το Ην. Βασίλειο, στην Ελλάδα υφίσταται σαφής διαχωρισμός των κλήσεων που κατευθύνονται προς κινητά δίκτυα (αριθμοσειρά 69+) και των γεωγραφικών αριθμών κλήσης σταθερών δικτύων (αριθμοσειρά 2+). Ως εκ τούτου, με ασφάλεια προκύπτει το συμπέρασμα ότι η μελέτη καταναλωτικής συμπεριφοράς των Βρετανών καταναλωτών, μόνο ως υπόδειγμα τάσεων μπορεί να χρησιμεύσει (trend) και όχι ως benchmark ορισμού του επιπέδου υποκατάστασης προσφοράς και ζήτησης στην ελληνική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε ΠΔΚ.

Τέλος, δεν έχει προσδιοριστεί με επιστημονική επάρκεια η έκταση της υποκατάστασης της κίνησης τερματισμού δια της οδού των FCTs, δεδομένου ότι η E.E.T.T. περιορίζεται σε υποθέσεις που απέχουν της πραγματικότητας. Σύμφωνα υπολογισμούς μας, μόλις το 17% της εισερχόμενης off-net κίνησης προς την TIM τερματίζεται μέσα από τη διασύνδεση (interconnection), με ότι αυτό συνεπάγεται για την ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών και την απόδοση του δικτύου. Προς επίρρωση αυτού του, ας σημειωθεί ότι πολλοί εκ των εναλλακτικών παρόχων, επ' ευκαιρία της σημαντικής μείωσης των τελών τερματισμού από μέρους των εταιρειών, από 1<sup>ης</sup> Ιουνίου 2006 και αναμένοντας τη ρυθμιστική επέμβαση της E.E.T.T., έχουν υποβάλλει προς τις ΕΚΤ προβλέψεις πολλαπλάσιας αύξησης (μέχρι και 1000%) της χωρητικότητας των γραμμών διασύνδεσης που σήμερα λειτουργούν. Είναι σαφές, ότι η κίνηση αυτή ήδη υφίσταται πλην όμως δρομολογείται και τερματίζεται με άλλους τρόπους. Ως εκ τούτου, η χρησιμοποίηση των GSM-Gateways δεν αποτελεί την εξαίρεση, αλλά αντίθετα τον κανόνα της πρακτικής των εναλλακτικών παρόχων και αποτελεί τη δίοδο τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα για το συντριπτικό ποσοστό της κίνησης που δρομολογείται από τα δίκτυά τους.

**5.1.2. Ερώτηση υπό Ε2. Συμφωνείτε ότι οι χρήστες στην Ελλάδα δεν είναι ενήμεροι, στο βαθμό που έπρεπε, για τις τιμές τις οποίες πληρώνουν για κλήσεις σε κινητά; Τι στοιχεία και επιχειρήματα υπάρχουν υπέρ της απόψεώς σας;**



Εν προκειμένω, επαναλαμβάνουμε τη θέση μας όπως διατυπώθηκε ανωτέρω, ότι ο μέσος χρήστης στη χώρα μας τυγχάνει ευαισθητοποιημένος σε σαφώς μεγαλύτερο βαθμό από το μέσω Ευρωπαϊό, σε θέματα χρεώσεων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Συνεισφέρει δε στο γεγονός αυτό το ότι ο Έλληνας χρήστης γνωρίζει από το πρόθεμα του αριθμού που καλεί το πότε η κλήση του τερματίζει σε δίκτυο κινητής τηλεφωνίας. Σε κάθε περίπτωση προκαλεί απορία το γεγονός ότι η Ε.Ε.Τ.Τ. προβαίνει σε δημόσια διαβούλευση, αξιοποιώντας τα πορίσματα έρευνας του Ην. Βασιλείου -του 2003-, χωρίς να παραγγείλει ανάλογη έρευνα για την ελληνική αγορά.

**5.1.3. Ερώτηση υπό Ε3.** Θεωρείτε ότι υπάρχει συστηματική και σημαντική διαφορά στο βαθμό ενημέρωσης ανάμεσα σε οικιακούς και εταιρικούς χρήστες αναφορικά με τις τιμές τις οποίες πληρώνουν για κλήσεις σε κινητά; Τι στοιχεία και επιχειρήματα υπάρχουν υπέρ της απόψεώς σας;

**5.1.4. Ερώτηση υπό Ε4.** Παρακαλούμε για τον σχολιασμό σας αναφορικά με τη γεωγραφική διάσταση της προτεινόμενης σχετικής αγοράς;

Η αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα οριοθετείται γεωγραφικά από την γεωγραφική κάλυψη του δικτύου ενός εκάστου ΠΔΚ.

**5.1.5. Ερώτηση υπό Ε5.** Συμφωνείτε με τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η ΕΕΤΤ. Τεκμηριώστε τις απόψεις σας σε περίπτωση διαφοροποίησης.

(α) Επί της διαπίστωσης της Ε.Ε.Τ.Τ. περί «ενιαίας οικονομικής οντότητας» TIM & Q-Telecom η οποία διαθέτει ΣΙΑ, σας παραπέμπουμε ανωτέρω σε όσα διεξοδικά αναφέρουμε (υπό κεφάλαιο 2).

(β) Ως προς την υποκατάσταση της ζήτησης και την έκταση της κίνησης που δρομολογείται και τερματίζεται μέσω των FCTs, σας παραπέμπουμε σε όσα αναφέρουμε στην απάντησή μας στο κεφάλαιο 5.1.1..



(β) Επί του επιχειρήματος περί ανελαστικότητας των καταναλωτών έναντι της υπερτιμολόγησης των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα (αν θεωρηθεί ως τέτοια), με κύρια αιτία το γεγονός ότι «ο καλών πληρώνει» διαφωνούμε, διότι όπως εκθέσαμε και ανωτέρω (κεφάλαια 5.1.1. & 5.1.2.) θεωρούμε ότι ο Έλληνας χρήστης τυγχάνει ιδιαίτερος ευαισθητοποιημένος. Όσο για το γεγονός της ανυπαρξίας στοιχείων καταναλωτικής συμπεριφοράς στη χώρα μας, σαφώς και αποτελεί υποχρέωση της Ε.Ε.Τ.Τ. ως έχουσας την κατά παραχώρηση αρμοδιότητα ενάσκησης δημόσιας εξουσίας στην αγορά των επικοινωνιών, όπως φροντίσει να διενεργηθεί εκτεταμένη έρευνα που θα καταγράψει τις καταναλωτικές τάσεις<sup>69</sup>.

(δ) Η διαπίστωση ασύμμετρης διαπραγματευτικής δύναμης μεταξύ ΠΔΚ και ΠΔΣ με αναγνώριση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος υπέρ των ΕΚΤ είναι λανθασμένη και παντελώς ατεκμηρίωτη, δεδομένου ότι:

- (i) Παραγνωρίζεται το γεγονός ότι ο τερματισμός σε σταθερά δίκτυα (πλην του ΟΤΕ) τυγχάνει εκτός ρύθμισης, ως εκ τούτου οι εναλλακτικοί πάροχοι διαθέτουν και αυτοί ένα «εργαλείο» εξισορρόπησης της πίεσης των ΕΚΤ<sup>70</sup>.
- (ii) Διαφεύγει του συλλογισμού της Ε.Ε.Τ.Τ. ότι οι ΠΔΚ δεν έχουν δυνατότητα διασύνδεσης -επομένως και παροχής υπηρεσίας τερματισμού στο δίκτυό τους-, αλλά υποχρέωση αυτής, με ότι αυτό συνεπάγεται για την διαπραγματευτική τους δύναμη.
- (iii) Όπως τέλος προελέχθη (κεφάλαιο 5.1.1.), δεν αξιολογείται στην πλήρη του έκταση το μέγεθος της κίνησης που τερματίζεται στα δίκτυα των ΕΚΤ δια των FCTs.

---

<sup>69</sup> Βλ. Κανονισμό 808/2004.

<sup>70</sup> Μόλις σήμερα η ΕΕΤΤ προβαίνει σε δημόσια διαβούλευση για να ρυθμίσει τα τέλη τερματισμού στα κινητά δίκτυα των εναλλακτικών παρόχων. Βλ. την από Μάιο 2006 δημόσια διαβούλευση για τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις για τις αγορές διασύνδεσης δημοσίων σταθερών δικτύων.

## **5.2. Επί των ερωτήσεων του κεφαλαίου 2.6. της διαβούλευσης**

**5.2.1. Ερώτηση υπό Ε6. Συμφωνείτε με το συμπέρασμα ότι η αγορά τερματισμού κλήσεων χαρακτηρίζεται από υψηλούς φραγμούς εισόδου; Εάν όχι παραθέστε τα επιχειρήματά σας.**

Σε απόλυτους οικονομικούς όρους έχει αποδειχθεί ότι πάροχος που επιθυμεί να δρομολογήσει και να τερματίσει στους ΠΔΚ μεγάλους όγκους κίνησης -οικονομίες κλίμακος- διαθέτει σαφώς την επιλογή των virtual networks (MVNO). Πολλώ δε μάλλον, παραγνωρίζεται και εδώ η έκταση χρήσης των FCTs, είτε από εγχώριους εναλλακτικούς παρόχους, είτε ακόμη και από αλλοδαπούς.

**5.2.2. Ερώτηση υπό Ε7. Θεωρείτε ότι οι μελλοντικές εξελίξεις από πλευράς τεχνολογίας ή μελλοντικές εξελίξεις στην δομή της αγοράς αποτελούν αξιόπιστο λόγο για να αναμένουμε αύξηση του ανταγωνισμού στην αγορά τερματισμού κλήσεων;**

Ήδη το γεγονός της ανακοίνωσης και νέων μειωμένων τελών από πλευράς ΠΔΚ κατά το πρώτο εξάμηνο 2006 οδήγησε σε αύξηση του bandwidth των διασυνδέσεων με τους παρόχους σταθερών δικτύων. Ως εκ τούτου, οι ΕΚΤ έχουν σαφώς συμφέρον να ενθαρρύνουν των τερματισμό των κλήσεων αυτών δια της νομίμου οδού, ήτοι του interconnection. Εν προκειμένω, η Ε.Ε.Τ.Τ. παραγνωρίζει (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο 3.1.) το γεγονός ότι η συνεχής μείωση των τελών τερματισμού κατά τα τελευταία 5 χρόνια αποτελεί σαφώς δείγμα ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα λειτουργεί.

**5.2.3. Ερώτηση υπό Ε8. Συμφωνείτε με την ανάλυση σχετικά με το επίπεδο του ανταγωνισμού;**

Διαφωνούμε με τη διαπίστωση ότι δεν λειτουργεί αποδοτικά ο ανταγωνισμός σε επίπεδο τελών τερματισμού σε ΠΔΚ. Και μόνον η ιστορική εξέλιξη των τελών αποδεικνύει ότι η διαπίστωση αυτή είναι εσφαλμένη.

**5.2.4. Ερώτηση υπό Ε9. Συμφωνείτε με τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η ΕΕΤΤ. Τεκμηριώστε τις απόψεις σας σε περίπτωση διαφοροποίησης.**

Η Ε.Ε.Τ.Τ. κατά τρόπο δογματικό κρίνει ότι επιβάλλεται να προβεί σε ex ante ρύθμιση της εν λόγω αγοράς (16) εκκινούμενη από τη διαπίστωση και μόνο της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως εκ μέρους των ΠΔΚ. Ωστόσο, το γεγονός της δεσπόζουσας θέσης εκ μέρους μίας επιχείρησης, σε συγκεκριμένη αγορά δεν εμπεριέχει καθεαυτό μομφή για την επιχειρηματική της δράση, αλλά συνιστά ένα ιδιαίτερο καθήκον ευθύνης για αυτή όπως μη θίγει με τη συμπεριφορά της την ύπαρξη του πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά<sup>71</sup>, ήτοι να μην καταχράται τη θέση της αυτή. Εν προκειμένω όμως, η Ε.Ε.Τ.Τ. δεν αποδεικνύει την ύπαρξη τέτοιων καταχρηστικών επιχειρηματικών συμπεριφορών, ούτε, όπως προαναφέρθηκε (βλ. κεφάλαιο 1.), ποσοτικοποιεί το τυχόν όφελος που κρίνει ότι θα προκύψει, τόσο για τους καταναλωτές όσο και για την αγορά συνολικά, κατόπιν της ρυθμιστικής επέμβασης. Επομένως, τίθεται σαφώς υπό αμφισβήτηση η αναγκαιότητα και η σκοπιμότητα της ρυθμιστικής της επέμβασης.

**5.2.5. Ερώτηση υπό Ε10. Θεωρείτε ότι υπάρχουν άλλα ζητήματα που σχετίζονται με το αντικείμενο της παρούσης διαβούλευσης τα οποία θα θέλατε να αναφέρετε; Παρακαλούμε τεκμηριώστε τις απόψεις σας.**

Η Ε.Ε.Τ.Τ. επέλεξε να εκκινήσει την διαδικασία ορισμού αγοράς από τον ορισμό της συγκεκριμένης -χονδρικής- αγοράς τερματισμού κλήσεων σε ΠΔΚ. Σύμφωνα, ωστόσο, με το άρθρο 15 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ, οι Εθνικές Κανονιστικές Αρχές οφείλουν να λαμβάνουν ιδιαίτερος υπόψη τη σύσταση και τις κατευθυντήριες γραμμές που έχει εκδώσει η Επιτροπή. Σύμφωνα με την Σύσταση 2003/311, η Ε.Ε.Τ.Τ. καλείται να εφαρμόσει το σχετικό Παράρτημα αναφορικά με την ανάλυση των αγορών. Εν τούτοις, και ενώ η κατηγοριοποίηση και απαρίθμηση, κατά το Παράρτημα, θα έπρεπε να θεωρείται δεσμευτική -τουλάχιστον για τελεολογικούς λόγους- για κάθε Εθνική

<sup>71</sup> Απόφαση 322/81, Michelin κατά Επιτροπής (σκέψη 57), Απόφαση C-395/96 P & C-396/96 P (σκέψη 37).

Ρυθμιστική Αρχή, η Ε.Ε.Τ.Τ. εκκινεί από τον καθορισμό της αγοράς υπ' αριθμ. 16. Εν προκειμένω, οι ΕΡΑ των λοιπών κρατών-μελών προέβησαν σε ρύθμιση των αγορών ακολουθώντας με σειρά χρονικής προτεραιότητας το Παράρτημα της Σύστασης, ξεκινώντας από την αγορά λιανικής, διασφαλίζοντας κατά τον τρόπο αυτό ότι τα οφέλη που θα προκύψουν από την κατοπινή ρύθμιση της χονδρικής θα λειτουργήσουν ευεργετικά υπέρ του τελικού χρήστη.

### **5.3. Επί των ερωτήσεων του κεφαλαίου 5.4. της διαβούλευσης**

**5.3.1. Ερώτηση υπό Ε1. Συμφωνείτε με την προτεινόμενη πολιτική; Συμφωνείτε με τη χρονική διάρκειά της; Θεωρείτε σκόπιμη την αναθεώρησή της ανά τακτά χρονικά διαστήματα; Σε ποια επιχειρήματα και στοιχεία στηρίζετε τη θέση σας;**

Εν προκειμένω και δεδομένου ότι τα τέλη τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα έχουν διαμορφωθεί στη χώρα μας σε χαμηλότερα επίπεδα από το benchmark που χρησιμοποιεί η Ε.Ε.Τ.Τ., ήτοι το μέσο όρο της Ευρώπης των 15 κρατών-μελών, θεωρούμε ότι πλέον απουσιάζει η δικαιολογητική βάση της ρυθμιστικής επέμβασης της Εθνικής Επιτροπής (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο 3). Επιπρόσθετα, για τους ίδιους ακριβώς λόγους, απουσιάζει ο λόγος του κατεπειγόντως που θα οδηγούσε στον ορισμό της πλέον σύντομης περιόδου εφαρμογής (glide-path) των 12 μηνών.

**5.3.2. Ερώτηση υπό Ε2. Πιστεύεται ότι θα πρέπει να υπάρχει κάποια ιδιαιτερότητα αναφορικά με την ρυθμιστική μεταχείριση της Q-Telecom, ως νεοεισερχόμενης στην αγορά κινητής τηλεφωνίας ? Σε ποια επιχειρήματα και στοιχεία στηρίζετε τη θέση σας;**

Υπό την αίρεση όσων έχουμε προαναφέρει, ότι ο χαρακτηρισμός της εταιρίας μας και της Q-Telecom ως «ενιαίας οικονομικής οντότητας» έχουσας ΣΙΑ, τυγχάνει έωλος και νομικά αναπόδεικτος, αντίκειται δε στο κοινοτικό δίκαιο και τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο 2), θεωρούμε ότι τα οικονομικά μεγέθη και τα μερίδια αγοράς της Q-Telecom, καθώς και το επιχειρηματικό μοντέλο που ακολουθεί (VNO) συνηγορούν στο ότι η συγκεκριμένη

εταιρία σε καμία περίπτωση δεν διαθέτει δεσπόζουσα θέση στη συγκεκριμένη αγορά. Ως εκ τούτου, ορθότερη τυγχάνει η προηγούμενη θέση της Ε.Ε.Τ.Τ. όπως είχε διατυπωθεί στην προηγούμενη δημόσια διαβούλευση ότι τα τέλη τερματισμού της Q-Telecom θα πρέπει να είναι εύλογα και όχι βέβαια κοστοστρεφή.

**5.3.3. Ερώτηση υπό Ε3.** Αναφέρατε τυχόν άλλα στοιχεία ή άλλες πληροφορίες οι οποίες, κατά τη κρίση σας, θα πρέπει να τεθούν υπ' όψη της ΕΕΤΤ στο πλαίσιο της παρούσας διαβούλευσης για τη διαμόρφωση της πληρέστερης δυνατής εικόνας των ζητημάτων που αφορούν τον τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα.

Αθήνα, 5 Ιουνίου 2006

Για την TIM Hellas A.E.B.E.